

Den kvinnliga kvinnan och personligheten

Nina Karin Monsen diskuterar i denna artikel, som ursprungligen hållits som en s k Karin Westman Berg-föreläsning, varför kvinnor och män tycks vara så olika beskaffade när det gäller skapande förmåga. Hon menar att det beror på att det existerar två begreppsvärldar, en för kvinnor och en för män. De sammanfaller delvis men speglar framför allt en fundamental, motsatsfull olikhet, så att kraven på kvinnors identitet och skapande och kraven på mäns personlighet och skapande blir oförenliga.

Min filosofiska utgångspunkt är feminismen, den politiska rörelse som slåss för kvinnors sociala, politiska och kulturella rätt och som står för idén att kvinnor och män är samma människa. Frågan jag skall behandla är: varför tycks kvinnor och män vara så olika beskaffade när det gäller skapande förmåga?

Lösningen ligger i existensen av två begreppsvärldar, en som gäller för män en för kvinnor. Den första begreppsvärlden uttrycker att mannen är mentalt skapande, har en identitet och är en personlighet. Den andra uttrycker att kvinnor är kroppsligt skapande, är en identitet och är mor. Det finns en likhet mellan dessa världar som verkar manipulera och lockande på kvinnor så att de inte ser att det bara är skenbart som de kan framstå som skapande. Samtidigt existerar det en fundamental, motsatsfull olikhet så att kraven på kvinnors identitet och skapande och kraven på mäns personlighet och skapande inte är förenliga i teorin. Det kan likväl tänkas att speciellt begåvade människor integrerar dessa krav i praktiken.

Det finns alltså som på så många andra områden i förhållandet mellan kvinnor och män ett dubbelspråk och ett dubbeltänkande som har till följd att kvinnor hålls nere. Det är viktigt att röja upp i denna dubbelhet, och

i begreppen, om kvinnor skall få ett mer realistiskt förhållande till detta att vara skapande.

Det kommer att bli min slutsats att föreställningarna om det skapande är mest realistiskt beskrivna i mannens begreppsvärld. Han har haft frihet att definiera i överensstämmelse med verkligheten. Den dag kvinnor lär sig *dessa* definitioner blir de på alla områden lika skapande som männen.

Om att vara skapande

Innan jag beskriver dessa två begreppsvärldar skall jag kort återge Rollo Mays existentiellistiska filosofi om det skapande (May, 1975). Hans beskrivning stämmer med min erfarenhet av och uppfattning om hur jag *kan* uppleva vad det innebär att skriva skönlitteratur. (Monsen, 1977, 1980)

Rollo May citerar James Joyce som säger att konsten är 'the uncreated conscience of the race'. För att vara skapande måste man röra sig in i det okända, in i det omedvetna och in i framtiden. Att vara konstnär är inte att skaka fram konstverk ur ärmen, det är en farlig och skrämmande sysselsättning. Man måste vara villig att utsätta sig för det oberäknliga och godtyckliga, leva hudlöst och känslösamt, gå framåt trots förtvivlan och

handla *trots tvivel*. En konstnär är inte nödvändigtvis en person med en enorm självtillit eller ett jättestort ego. Det är en människa som vågar ta chanser.

Enligt Rollo May är modet att vara en grundläggande egenskap hos den skapande människan, en väsentlig del av hennes människoverklighet. Detta är ett ontologiskt mod, modet att se sin egen intighet och tomhet i ögonen och likväl hävda sig själv, så som Paul Tillich beskriver det. (Tillich, 1952) Modet att vara gör det möjligt att finna ett centrum i sig själv. Den apatiska, självutplånande människan är både ontologiskt feg, icke-skapande och utan eget centrum. Rollo May skiljer mellan tre former av mod: fysiskt, etiskt och socialt mod. Alla dessa aspekter hos modet att vara måste utvecklas av den skapande människan.

Fysiskt mod kräver att människan lär sig att lyssna till sin egen kropp, förhåller sig med hela kroppen till omgivningen, lär sig att reagera med och använda kroppen. *Etiskt* mod kräver att människan utvecklar sin perceptionsförmåga, förmår fånga upp det som sker av gott och ont. Man måste välja att inte vara blind för sin omgivning, att inte se bort när tillvaron blir för obehaglig. *Socialt* mod kräver att människan visar vilja och förmåga till intimitet, är villig att vara nära och att handla.

Motsatsen till detta mod att vara finner Rollo May i fenomenet som Otto Rank beskriver som livsångest och dödsångest. Livsångesten menar han först och främst vara vanlig hos kvinnor. Den yttrar sig i passivitet, brist på större och djupare engagemang och skaparförmåga, brist på deltagande, 'commitment', och ovilja mot att finna ett centrum i sig själv. Dödsångesten menar han först och främst är vanlig hos männen. Den framstår nästan som motsatsen till livsångesten. Det är ångesten för att mista sin oavhängighet, uppslukas av en annan människa, förlora autonomi och självständighet. Medan kvinnan får ångest av att stå på egna ben, får mannen ångest om han inte gör det. Att leva både livet och döden är utmanande realiteter, förutsättningar för det mod som krävs för att bli skapande.

Att utveckla modet att skapa betyder att

acceptera modets paradox, säger May: hur förena modet att handla med villigheten att se att man kan ta fel? Blint mod är nämligen inte mod, och erkännandet att man kan ta fel kan förlama handlingsförmågan.

Man kan skilja mellan den hantverksmässiga, den ornamentala eller konstfärdiga, och den äkta konsten. Att utveckla äkta konst, säger May, betyder att arbeta för att avslöja nya former, nya symboler och nya mönster. Det kräver vilja att se bortom döden, in i evigheten, alltså in i kaos och tomhet, och samtidigt se nya världar, se det bakomliggande. Inte minst innebär det att se det radikalt nya, se världar som starkt skiljer sig från de konventionella världarna.

Rollo May använder en bild av konstnären som en som kämpar med gudar. Han hävdar att konstnären inte bara kan uppfattas som en enskild individ som antingen öser ur sin subjektivitet eller sin galenskap utan även är en som i kraft av sin egen subjektivitet är i stånd till ett genuint möte med en objektiv verklighet. I detta möte blir konstnären som en gud, han/hon griper formande in i själva verkligheten. 'Konsten är själens smedja, konstnären är psykets smed' säger May. Därigenom blir konsten en kamp med gudar, när människan skapar nya världar blir gudarna missunnsamma.

Detta möte med verkligheten kan ödelägga konstnären om han/hon inte har fotfäste i något annat, i ett levande meningssammanhang. Som Paul Tillich säger: 'against God in the name of God beyond God'. Rollo May använder Don Juan som en bild av konstnären utan meningssammanhang 'beyond'. Don Juan ville omskapa borgerligheten men störtade ner i helvetet, han hade inget fotfäste.

För Rollo May är konstnären därför också upprorisk. Endast upprorsandan kan framkalla nya meningssammanhang. Samtidigt är konstnären också i stånd att bära starka känslor, att leva i ett djupt, absorberat tillstånd, i den ensamma extasen. Som en kinesisk vis skall ha sagt: 'We knock upon silence for an answering music'. Eros och visdom bär konstnären, och skaparaktens förändrar verkligheten, inte minst konstnärens egen subjektiva verklighet.

Detta är en kort resumé av Rollo May. Låt mig lägga till något om egna erfarenheter. Det måste gå lång tid före skaparakten. Denna tid måste vara fylld av inre lyssnande, bearbetning av egna erfarenheter, intresse av att tränga in i sanningar till den punkt där de upplöser sig och bli mångtydiga och rörliga. Man måste ha mycket tid till reflexion och meditation, mental och konkret stillhet. Stillheten runt omkring är nödvändig för att framkalla inre stillhet. Man måste också vara villig att utstå absolut ensamhet, veckor i sträck. Man måste leva med och i eget arbete, kunna möta sig själv under alla faser och på alla nivåer, följa med i rörelsen som är det skapande.

Identitetsbegreppet

De båda olika begreppsvärldarna för män och kvinnor kommer enligt min uppfattning klart till uttryck i användningen av beteckningen identitet. För att inse det måste man tänka på att könsidentitet används långt oftare om kvinnor än om män, och att det först och främst uppfattas som viktigt för *kvinnor* att finna eller uttrycka sin könsidentitet. Medan det anses vara viktigt för *mannen* att finna sig själv eller att utveckla sin personlighet.

Det kan vara nyttigt att se lite på det allmänna bruket av ordet identitet. Detta har nämligen en intressant, inbyggd motsättning. Det kan betyda matematisk identitet: *att vara lik*, egenarten är upphävd som egenkap hos det enskilda men tillhör mängden som sådan. Om A är lik B, så är A och B identiska. Men det kan också betyda det som skiljer individen *från* alla andra, så som det används i samband med identitetskort och liknande. Att *vara* identisk betyder alltså upplösning av identitet eller brist på egenart. Att *ha* identitet betyder däremot att vara en personlighet. För att skilja dessa två från varandra skall jag kalla den första för *massidentitet* och den andra för *personlighet*.

Det är min uppfattning att begrepp som kvinnlig identitet och könsidentitet hör under begreppet massidentitet och betyder brist på personlighet. Kvinnor har identitet när det inte går att skilja dem från varandra,

medan begrepp som används om män grundar sig på identitet i betydelsen personlighet. Män har identitet när det går att skilja dem från varandra, när de utvecklar sin personlighet.

Personligheten

Skall en människa utveckla sin identitet i betydelsen personlighet kommer hon att vara tvungen att följa den skapande människans faser. Hon måste utveckla modet att vara i alla dess tre aspekter. Hon måste våga att blottställa sig, ta chanser och kunna handla trots allt tvivel. Hon måste kunna se sin egen och verklighetens tomhet och intighet i ögonen och likväl sträva efter att finna ett centrum i sig själv. Hon måste arbeta med en vilja att leva och en vilja att uppleva och acceptera döden. Hon måste acceptera att ta fel och göra bort sig, engagera sig i andra och vilja ha närhet och intimitet som realiteter.

Först och främst måste hon acceptera att hon *är* enastående, att hon har sin helt säregna utsiktspunkt över verkligheten. I sig själv innehåller hon en ny värld, en ny verklighet, nya symboler och mönster. Personligheten är därför också upprorisk, en som konfronterar och engagerar sig i förhållande till sin omgivning. Mellan personligheter kommer det alltid att kunna existera djupa motsättningar som innebär en fara för kamp. För att utveckla sin personlighet måste man också vara villig att tåla ensamhet och stillhet för att på så sätt kunna uppleva sig själv utan störningar från omgivningen.

Att utveckla sin personlighet är, för att parafrasera Tillich, detsamma som att vara mot sig själv som sig själv och utöver sig själv. Personligheten måste föra en kamp mot individen, eller sig själv som stagnerad och konventionell, samtidigt som hon måste ha en förnimmelse av sig själv som en framtida *realitet*. Personen måste alltså arbeta med sig själv, motarbeta sig själv och uppleva sig själv. En människa som inte både är i färd med att förändra sig och upplever sin egen fasta position kan ödeläggas i kampen för att finna sin identitet.

Detta kan framstå som ganska paradoxalt och vårt akademiska tänkande tolererar inte

paradoxa. Men existensupplevelsen, utvecklingen av personligheten, kommer att vara en erfarenhet av paradoxa. Den är en kontinuerlig kommunikation mellan skenbara motsättningar och med konstant mångtydighet. (Monsen, 1982)

Att utveckla sin personlighet kan alltså vara en skrämmande upplevelse som kräver modet att vara framför något annat. Det för en ut på öppna havet, ur den konventionella kursen; det kan ge mycket, men det kan också ödelägga. Det finns många misslyckade konstnärer, det finns också många som har förlorat sig själva medan de sökte efter sig själva. Att bli en personlighet, få en identitet, kräver modet att också ta fel på sig själv. Men kan inte vara säker på framgång.

Massidentiteten

Detta var lite om utvecklingen av identiteten och personligheten i betydelsen att bli annorlunda än andra, att skiljas från alla andra. Men det fanns en annan betydelse som går ut på att utveckla en massidentitet, bli som alla andra.

Det är inte svårt att på kort sikt få en identitet i detta sammanhang. Det är den motsatta processen till den som har beskrivits. Nu arbetar man för att bevara sig som man är och för att finna sitt ankarfäste i andra. Man är en reflex av sin uppfostran, man gör det som andra förväntar sig av en och utvecklar bilden av den anpassade individen. Det privata meningssammanhanget finner man i rollerna och i de andras acceptering. Säkerheten i upplevelser och känslor kan man få bara genom att bekräftas av andra. Samtidigt måste man undertrycka helheten och det inre livet. Följaktligen är man oföränderlig, skiftar inte mening eller förstår motståndare. Kommunikationen ersätts av monologer. De andra är antingen vänner eller fiender, kvinnor eller män, gamla eller unga, vita eller färgade. Det som människor ser ut som är de. Någon annan verklighet än ens egen existerar inte. Denna massidentitet kan självklart utvecklas av människor både i borgerliga och i radikala miljöer.

Metoden för att utveckla massidentitet är passivitet. Man vill aldrig vara öppet oenig,

aldrig försvara egna meningar, men hoppas att några andra skall göra det. Man vill aldrig försöka något nytt utom på det ofarliga planet, aldrig odla ensamhet, skygg intimitet och verklig förtrolighet, vänskap och kärlek, och kanske först och främst aldrig ha tid till att tänka. Man satsar på värden som bekvämlighet, underhållning, trivsel och husfrid.

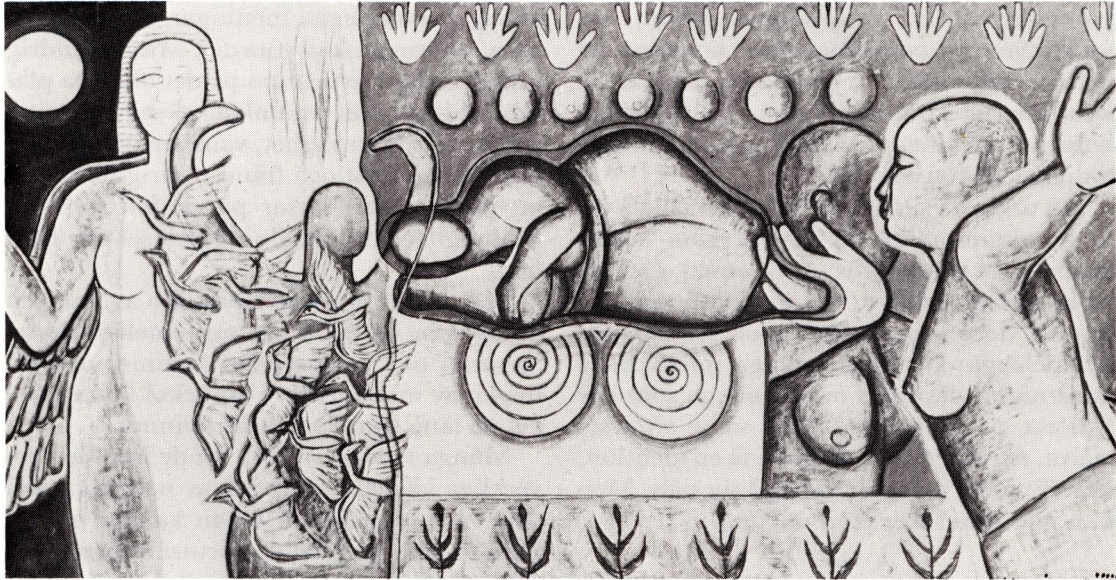
Men eftersom varje människa av naturen antagligen befinner sig mittemellan massidentitet och personlighet kommer utvecklingen av massidentitet att också kosta mycket på lång sikt. Också för kvinnor.

Många kvinnor finner att de inte kan förverkliga idealen, antingen av naturliga skäl eller av personliga. De kan kanske inte få barn, i våra samhällen förutsättningen för den kvinnliga massidentiteten. De trivs kanske inte med barn, kanske går äktenskapet i kras etc. Eller var deras personlighet så stark att den inte lät sig utrotas, kanske hade de skaparförmåga eller en stark längtan att vara skapande. Det kan vara mycket som ställer sig hindrande i vägen för en lycklig självutplåning och massidentitet. Resultatet kan också vara ett hav av olycka, hos barn, man och kvinnan själv, bruk av piller och alkohol, sjukdom och självmord.

Att bli en icke-person kan vara lika besvärligt och lika farligt som att på tvären mot alla konventioner försöka utveckla det som finns i en. Det kan också vara lika otacksamt och lika provocerande på omgivningen. Det är inte alla som sätter värde på massmänniskan. Hon är nämligen inte så hälsosam att leva med och inte alls så spännande eller så givande.

Den missförstådda uppfostran

Barnuppfostran är ett uttryck för dessa två begreppsvärldar och för dubbeltänkandet. Det är självklart att kvinnors uppfostran ställer sig hindrande i vägen för utvecklingen av en personlighet. De egenskaper som tycks värdefullast hos kvinnor är just de som hindrar utvecklingen både av en personlighet och den skapande verksamheten. Den viktigaste punkten är kvinnornas avhängighet av andra människor, deras ingrodda orientering

Monica Sjöö: 'Trandansen', 1976.

mot andra och deras sociala vanor. Kvinnor är inställda på omsorg om andra. De har fått lära sig att omsorg om sig själv är egoism och hårdhet. Därigenom blir få kvinnor i stånd att disciplinera sig i utvecklingen av personligheten, föga i stånd att utstå ensamhet och att stå på egna ben, svaga i mötet med omgivningen.

Omsorgsbenägenheten försvagar viljan och förmågan att konfrontera, att vara avvikande och annorlunda. Kvinnorna blir inte gärna upproriska. De slåss inte med gudar, de skapar inte nya världar. De är upptagna av att ordna och göra den värld de har fått i gåva vid födseln så trevlig som möjligt. De social-ekonomiska betingelserna är inte heller tillrättalagda så som för männen. (Monsen, 1975)

Värden som kvinnor ofta inte har ligger alltså till grund för utvecklingen av både skaparförmåga och personlighet. För att bli en personlighet eller konstnär måste man vara egoistisk, tuff, i stånd att stå på egna ben, finna ett centrum enbart i sig själv, dyrka oavhängigheten och hantera konfrontationer och oenighet. Detta är värden män ofta får i sin uppfostran. Det kan också vara nyttigt och värdefullt att ha lärt sig att inte gråta för

småsaker och att ha lärt sig att oberoende av andra bekräfta sig själv.

De värden kvinnor har lärt sig hjälper dem däremot att utveckla den upplösta personligheten, massidentiteten. I denna blir deras avhängighet av och omsorg om andra tillfredsställda, de får sin betydelse för andra bekräftad genom att själva inte utvecklas. Deras identitet ligger hos de andra, i deras tacksamhet och tillfredsställelse, i att ha uppfyllt förväntningarna på den sanna kvinnan. Denna typ av identitet ligger inte så nära till hands för män, även om naturligtvis det ekonomiska, enskilda ansvar många män har också av dem kräver självutplåning. Bilden är inte fullt så enkel som jag har skisserat den, det finns många faktorer jag inte har berört.

De två skapelseverken

Dubbelspråket drabbar också hårt när det gäller själva skapelseverket, konstverket. Männen har det privilegiet att de skapar ur sitt sinne, sitt intellekt, sin personlighet. Detta kan kosta år av slit, fattigdom, social utstötning, galenskap, ensamhet och grundliga nederlag. De socialekonomiska betingel-

serna är inte heller så nådiga mot manliga konstnärer. Många lyckas inte, vare sig med att fullborda ett verk eller med att få erkännande för det. Den vackraste visan om kärleken skall vara begravd i en massgrav i Flandern. Många slaktas och förlöjligas av anmälare, förståsigpåare och publik. Men någon blir en Beethoven, en Morante, en Munch.

Kvinnorna, säger man sålunda i dubelspråket, skapar barn, ger liv, och det är lika värdefullt som ett vilket som helst konstverk. Om de skulle vara sant så är det i varje fall en filosofi som få eller ingen praktiserar. Barn misshandlas fysiskt och psykiskt av såväl mödrar som av fäder i vår värld, och de dör av svält i mängder i den tredje världen. Konstverk säljs för miljoner.

Men det finns många verkliga skillnader. Kvinnorna skapar inte barn ur sitt sinne, sitt intellekt, sin personlighet. Insatsen är ett samlag eller två, så övertar biologin resten och havseln följer nio månader senare. Under havandeskapet måste kvinnorna hänga sig åt naturen, åt det vegetativa, och får inte utveckla önskingar och känslor som strider mot de krav som fostret och kroppen ställer.

Havandeskapet och födseln kan självklart kosta kvinnan mycket, både av obehag och smärtor. För någon också döden. Ett liv levt för man och barn kostar också social osynlighet, förlorad lön och ofta brist på meningsfullt, personlighetsutvecklande arbete. För unga och ogifta kvinnor kan ett havandeskap också kosta social skam och konfrontationer med omgivningen. Men ett havandeskap är likväl ingen skapelseakt, ingen konstnärlig verksamhet från kvinnans sida. Finns det en konstnär någonstans är det i så fall Gud. Eller varför inte barnet självt?

Men barnet har en egenskap gemensamt med konstverket som kan lura kvinnan att tro att hon har skapat, har varit konstnär. Det ger nämligen, som konstverket, känslan av odödlighet. I barnet lever kvinnan själv vidare, i barnbarnen återfinns hon sina egna drag. Ju mer kontroll hon har över sina barn, ju mer de går i mors kjolar, desto starkare får hon känslan av att ha förevigat sig själv. Denna längtan, detta behov att skapa sig minnesmärken av odödlig karaktär, förefaller mig vara ett nästan arketypiskt motiv

för att skapa konst. I konsten slåss människan inte bara med gudar utan blir själv Gud. Hon skapar sig nya världar, ordet blir kött, och konstnären ser ett evigt avtryck av sig själv i den objektiva verkligheten. Att bli skapande är ett sätt att bli odödlig på, att evigt leva.

Att få barn är därför ett sätt att förhållandevis lätt och enkelt få tillfredsställt det djupa behovet att skapa sig odödliga minnesmärken. På så sätt kan kvinnan i bokstavlig mening bli det evigt kvinnliga, i sina barn lever hon för evigt, i reproduktionen reproducerar hon sig själv.

Att leva innanför könsidentitetens ramar blir alltså en ersättning för den skapande verksamhet som inte är en automatisk, biologisk process utan sker enbart i kraft av personligheten, som kostar ensamhet och slit och inte alltid ger belöningar i form av odödlighet. Medan kvinnan i de allra flesta fall fullbordar barnet, verket är välskapat och vällyckat efter bara nio månader. Anmälningarna är enbart positiva och strålande, åtminstone i i-länderna.

Detta är ett frestande val. Varför kämpa med lång utbildning, eller i många år mot omgivning och smakdomare, när man snabbt och lätt, ja rent av med en viss glädje, kan bli gravid och få ett barn i armarna? Liknar man inte då i egna och andras ögon en smula Madonnan? Blir man inte upphöjd och gudomlig genom att föda? Upplever inte de flesta kvinnor att de är den första som föder, den första modern?

Det borde inte vara nödvändigt att påminna om den moderskult som vi finner i vårt samhälle. Men det kan vara nödvändigt att påminna om att denna kult aldrig hade kunnat existera om inte tillräckligt många kvinnor, både äldre och yngre, själva hade tillhört församlingen. Kulten är inte bara skapad av männen och kapitalismen. Den underhålls och utvecklas också av kvinnor som genom sina val bort från sin egen personlighet och skapande verksamhet lägger grunden till kulten. Om inte så många kvinnor hade levt upp till kultens krav skulle den ha dött ut för länge sedan. Kulten är också tydlig inom kvinnorörelsen, både den tidigare och den nuvarande.

Kvinna och man: samma människa

Vi tänker och upplever alltså innanför två vitt skilda begreppsvärldar när vi talar om att skapa konstverk, få en identitet och personlighet, och när vi talar om att skapa barn och få en könsidentitet eller kvinnlig identitet. Att blanda samman dessa båda begreppsvärldar fördunklar det val kvinnor som män i realiteten står inför: antingen arbeta för att utveckla sin personlighet och identitet eller utveckla sin könsidentitet. Dessa båda är enligt min uppfattning svåra att förena i praktiken. De tar nämligen båda så mycket av koncentrationen, upptar sinnet, om än på olika sätt, att bara 'överkvinnor' kan orka med båda delarna samtidigt. I ett manssamhälle är det enklare, men inte enkelt, för män att kombinera dessa två världar. Det är alltså av oerhört stor betydelse för kvinnorna att, innan de får barn och går in i ett traditionellt samliv, känna sig själva så väl, att de vet om de oanvända talangerna kommer att ligga och gnaga på deras själ.

I kritiken av männen hävdas det ofta att de är för upptagna av produkten på bekostnad av processen, medan kvinnorna har en mera utvecklade förståelse för processer, att männen är individualister och kvinnorna arbetar tillsammans. Denna kritik kan nog vara riktig, men det är naivt att tro att Beethoven, Munch eller Morante kunde ha ersatts av ett teamwork av processororienterade kvinnor. Ett sådant teamwork skulle inte bara ha uppvisat ett *annat* förhållande till produkten, utan produkten skulle när den var färdig ha blivit *en hela annan*.

Man kan alltså inte undgå valet. Man kan formulera det som valet mellan de stora, enskilda, geniala individernas konst och folkkonsten, och det står envar fritt att träffa sitt eget val. Eller kan man formulera det som valet mellan sin egen personlighet och den som heter kollektivismen. Båda valen har sina positiva och negativa sidor. Man kan inte på en och samma gång uppnå bägge delar. Om kvinnorna har ett annat förhållande till konst och personlighet än männen, så betyder det inte bara att de kommer att skapa en helt annan form av konst. De kommer också att utveckla en annan typ av mänsklighet än

männen. Om denna blir av det goda eller onda slaget är inte på långt när klart. Modersgudinnans nattsida antyder att man kan stå inför stora problem. (Monsen, 1981)

För mig ser det ut som om den traditionella och romantiska synen på kvinnlig identitet och idylliseringen av moderligheten hindrar kvinnorna att se det värdefulla i konsten och i det skapande. Den gör det enkelt för dem att underlåta att reagera på sina talanger och hellre välja att sätta sitt ljus under skäppan. Den gör det möjligt för dem att utveckla ett förhållande till identitet och skaparformåga som präglas av villfarelser och lögn. Männen har velat behålla rätten att vara en personlighet och att vara skapande för sig själva. Dubbelspråket har gjort sin nytta.

Som slutsats vill jag hävda att vi måste arbeta för att utveckla ett språk och en begreppsvärld som gäller både män och kvinnor. Är det skapande för kvinnor att få barn är det skapande för män att få barn. Har kvinnor en könsidentitet som är väsentlig och som är baserad på havandeskap och biologi, har män en könsidentitet baserad på spermier, erektion och biologi. Denna spermieidentitet är i så fall viktig och väsentlig för mannen att utveckla. Har män en personlighet som fordrar intellektuell och mental koncentration och utveckling har kvinnor en sådan personlighet. Det är min övertygelse att kvinnor och män är samma människa, på gott och ont.

Det finns alltså ingen anledning att tro att det existerar två sätt att skapa på, ett för män och ett för kvinnor, eller två slags identitet och personlighet. Båda könen måste gå den smala vägen för att bli skapande, för att genom personlighetsutveckling nå en djupare allmänmänsklighet och större gemenskap.

Översättning: Sven-Erik Törhell

L I T T E R A T U R

- May Rollo, *The Courage to Create*, W W Norton 1975. (Sv övers *Modet att skapa*, Aldus 1976.)
 Monsen Nina Karin, *Kvinnepakten*, Aschehoug 1977.
 Monsen Nina Karin, *Jammersminne*, Gyldendal 1980.

Monsen Nina Karin, 'Vår etiske virkelighet' i Thordis Støren (red) *Ikke-kristen etikk*, Gyldendal 1981.

Monsen Nina Karin, 'Forkleddede guder' i Kjell Bækkelund (red) *Detta tror jeg på*, Cappelen 1982.

Tillich Paul, *The Courage to be*, Yale University Press 1952. (Sv övers *Modet att vara till*, Studentlitteratur 1977.)

S U M M A R Y

The Feminine Woman and Personality

In a patriarchal society two conceptual worlds exist. One is for and about men, the other is for and about women. The differences between these two worlds can explain why there are so few women in arts and sciences of all kinds. The existence of these two worlds generates double talk and double thinking. Women become manipulated and can fool themselves into believing that they are far more creative than they actually are. One reason for this self-deception and one example of this double-talk lies in the misleading expression that woman creates life or the child. Of course, life or the child is created by life itself or God. Or rather, the child may be said to be the creator. Woman, even though she provides the egg, does not create in any ordinary sense of the word.

In reality, there exists a choice between two kinds of identity and two kinds of creative work. We can talk about identity in terms of personality and in terms of sex-role and group identity. We can also talk about creation in terms of mental creation and in terms of biological processes. The former is a masculine privilege, the latter a feminine duty or function. The latter is in principle the opposite of the former, and has nothing to do with either personality or self-identity nor with genuine creation. The female group identity or sex-role is in our society a severe obstacle to the possibility of many women becoming creative.

Nina Karin Monsen
Hovsetervn. 102 A
Oslo 7
Norway

Kvinnor gjorde resor

Kvinnor gjorde resor
de mest omfattande
i inre och yttre rum
i genomgångsrum
fångade de upp trivialiteter
till små mästerverk
Utan vilken världen inte kan omfattas
Männen publicerade
männens djärva resor
snöblinda
upp- och nedför Himalaya

eller den här?

Han säger
att han trampade upp
stigarna och lederna
att hon följde honom
att efter dem
syntes spåren
av honom
Inga fotspår blir
efter henne
Hon vandrar först

Karin Lentz